

Hvem er de og hvorfor trenger revmatikere rehabilitering?

Marthe Halsan Liff, Ingrid Sæther Houge, Cahtrine Gaarder Overn

23.01.2024

Hvem er vi?

Ingrid Sæther Houge

Marthe Halsan Liff

Cathrine Gaarder Overn

Agenda

- Revmatikere som gruppe
- Trening for revmatikere
- Innblikk i én revmatikers tanker

Hva kjennetegner revmatikere?

- Utfordringer
  - Trening og rehabilitering
  - Livet

Revmatisk sykdom

- Hva er det?
  - Kronisk
  - Inflammatorisk
  - Autoimmun
- Sykdomsaktivitet

Diagnosegruppene

A ARTRITTER
 "leddgikt" "synovitt"

A1 REVMATOID ARTRITT
 anti-CCP
 RF
 små / store ledd
 symmetrisk
 f/∓ nakke ØVRE
 VIRVEL

A2 SPONDYLOARTRITTER
 HLA B27
 Psoriasisartritt
 Ankyloserende spondylitt
 Kolittassosiert og reaktiv
 asymmetrisk
 f/∓ nakke
 05/99

Diagnosegruppene

B BINDEVEVSSYKDOMMER

RAMMER INDRE ORGANER
 HUD
 ØYNE
 LEDD

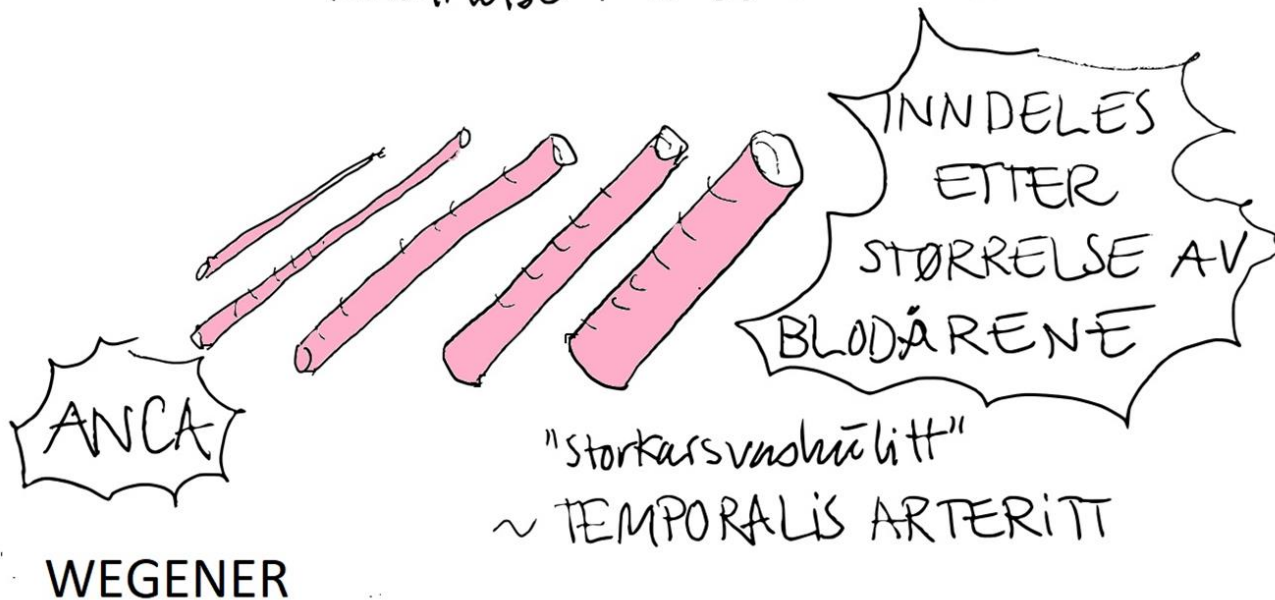
SYSTEMISK LUPUS ERYTHEMATOSUS
 ~"SLE" ~"LUPUS"

Diagnosegruppene

V

VASKULITTER

"Betennelse i blodårer" "arteritt"

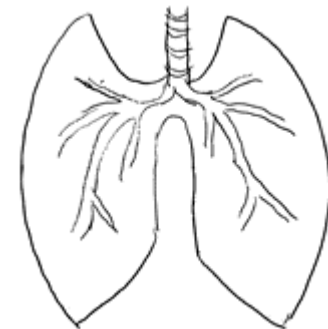
Ikke bare ledd

- Alle revmatiske sykdommer er **SYSTEMSYKDOMMER**
- Revmatisk betennelse i mange organer

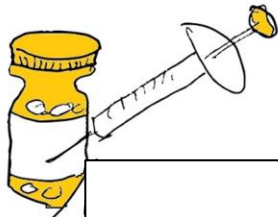
Komorbiditet

- Økt forekomst
  - hjerte-/karsykdommer
  - lungesykdommer
  - benskjørhet
  - maligne sykdommer

Avina-Zubieta JA, et al. Ann Rheum Dis. 2012;71(9):1524-9
Demoruelle MK et al. Immunol. rev. 2020;294(1):124-32
Craig E et al. Rheumatic Dis Clinics. 2018;44(1):89-111
Sparks JA et al. Ann Intern Med. 2019 ;170(1):l1c1-l1c16

MEDIKAMENTELL
BEHANDLING
AV REVMATISKE
SYKDOMMER

Allisfamily.com

Revolusjon

DMARDs
disease
modifying
anti
rheumatic
drugs

Medikamentell behandling

MÅL

1

BEDRE FUNKSJON

2

MINDRE SMERTER

3

MINDRE SKADE PÅ SIKT

PERSONLIGE FAKTORER

TOLERANSE

BIOLOGI

ALDER

ANDRE SYKDOMMER

- NYREFUNKSJON

F. eks

Methotrexate

BIVIRKNINGER

KVALME

SLITEN/UVEL

INFEKSJONER

FØR

NÅ

Det vi ikke ser

- Tidligere var det vanlig å “se” funksjonsnedsettelse
  - Krykker, rullestol, deformerte ledd
- Fortsatt store utfordringer pga revmatisk sykdom
- Høyere krav til deltakelse i samfunnet
  - Arbeidsliv, familieliv, sosiale sammenhenger
- Livslangt forløp

Smerte

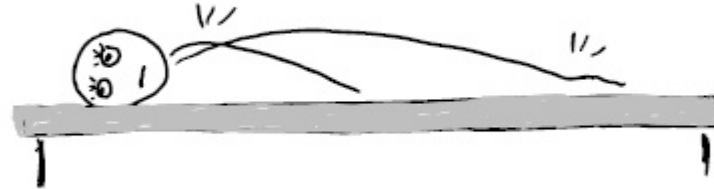
Pga betennelse, artritt

Pga følgetilstander av
den revmatiske sykdommen

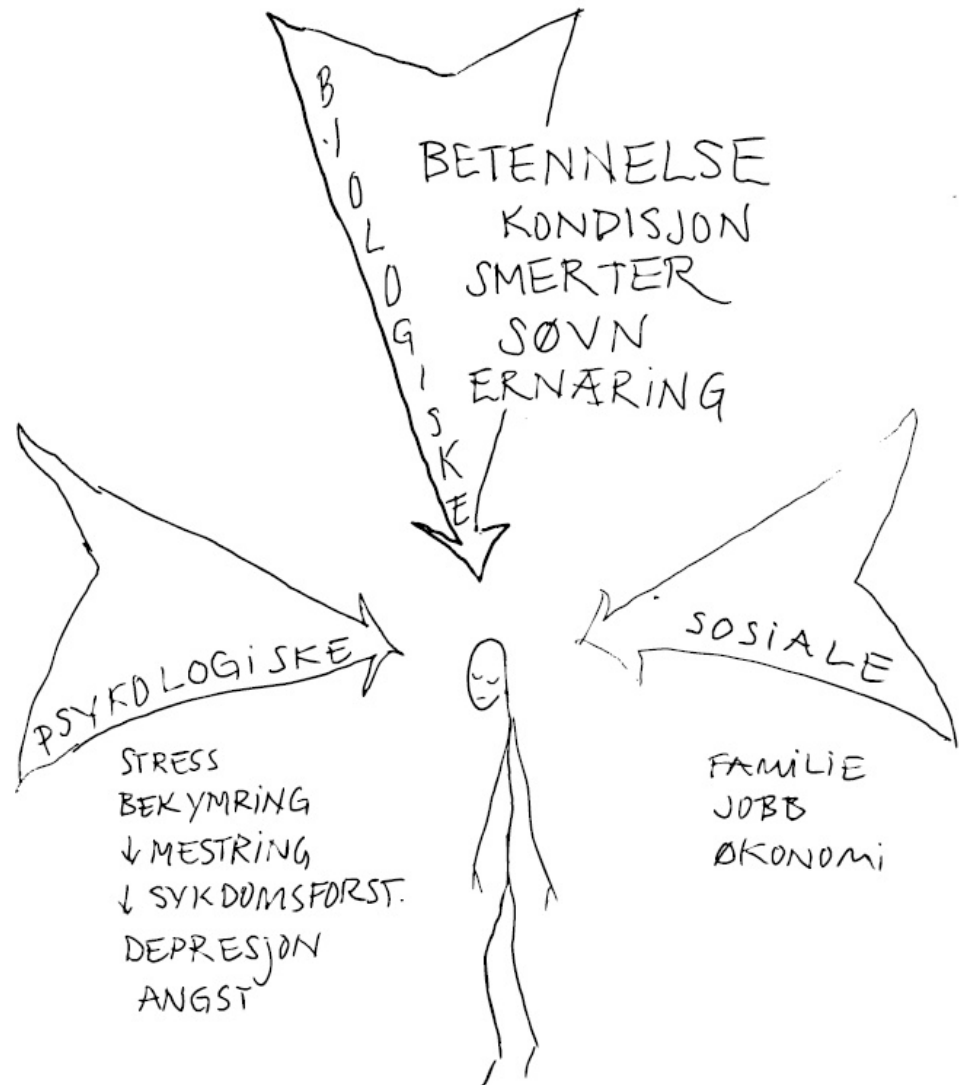

Morgenstivhet og nattesmerter

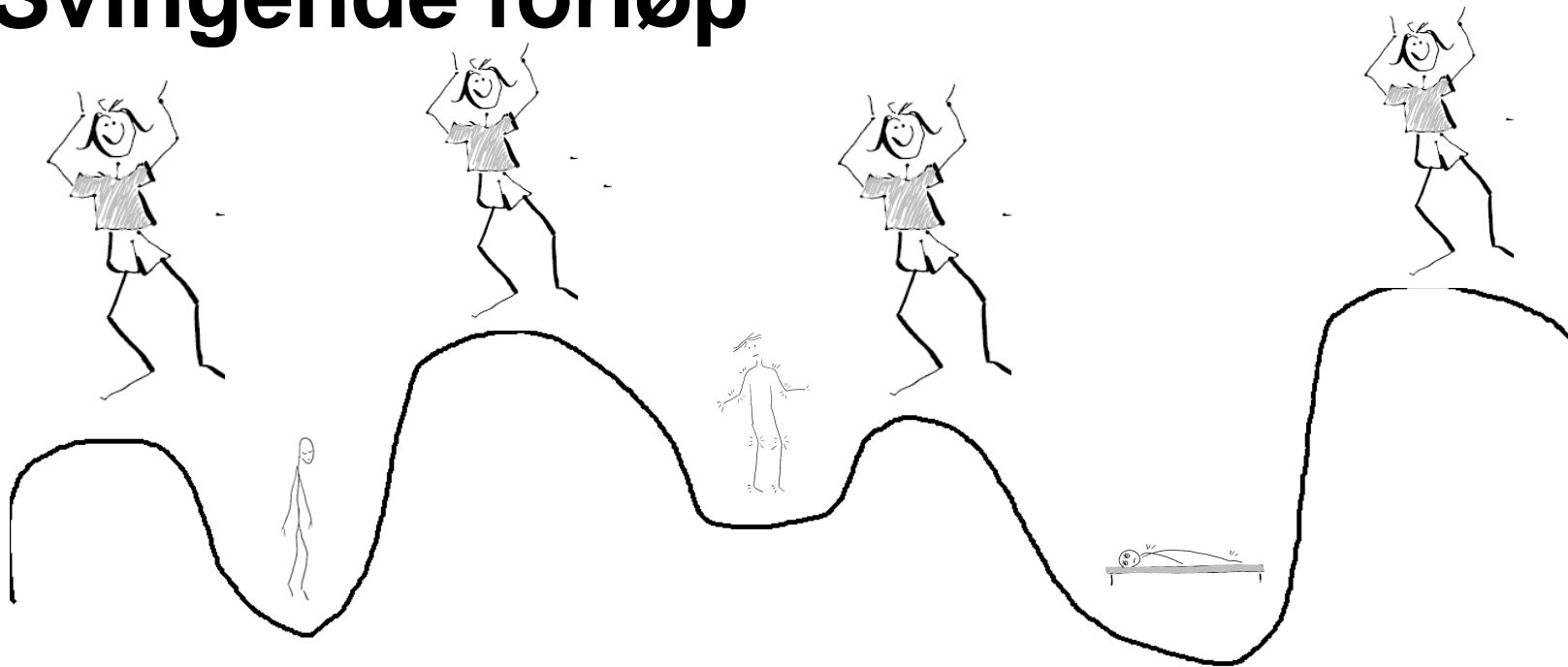
Fatigue

- Revmatisk betennelse er ofte “motoren”

Diakonhjemmets infomasjonsbrosjyre
 “Til deg som har plager med
 revmatisk sykdom og utmattelse”

Svingende forløp

Andre belastninger

Dagsform

Tidspunkt på dagen

Forverring i lengre perioder: Dager, uker, måneder år, tiår

Svingende forløp

- Oppbluss av sykdomsaktivitet
- Medikamentsvikt, intoleranse, manglende effekt
- Naturlig forløp av revmatisk sykdom
- Livsfaser, alder

Mortalitet

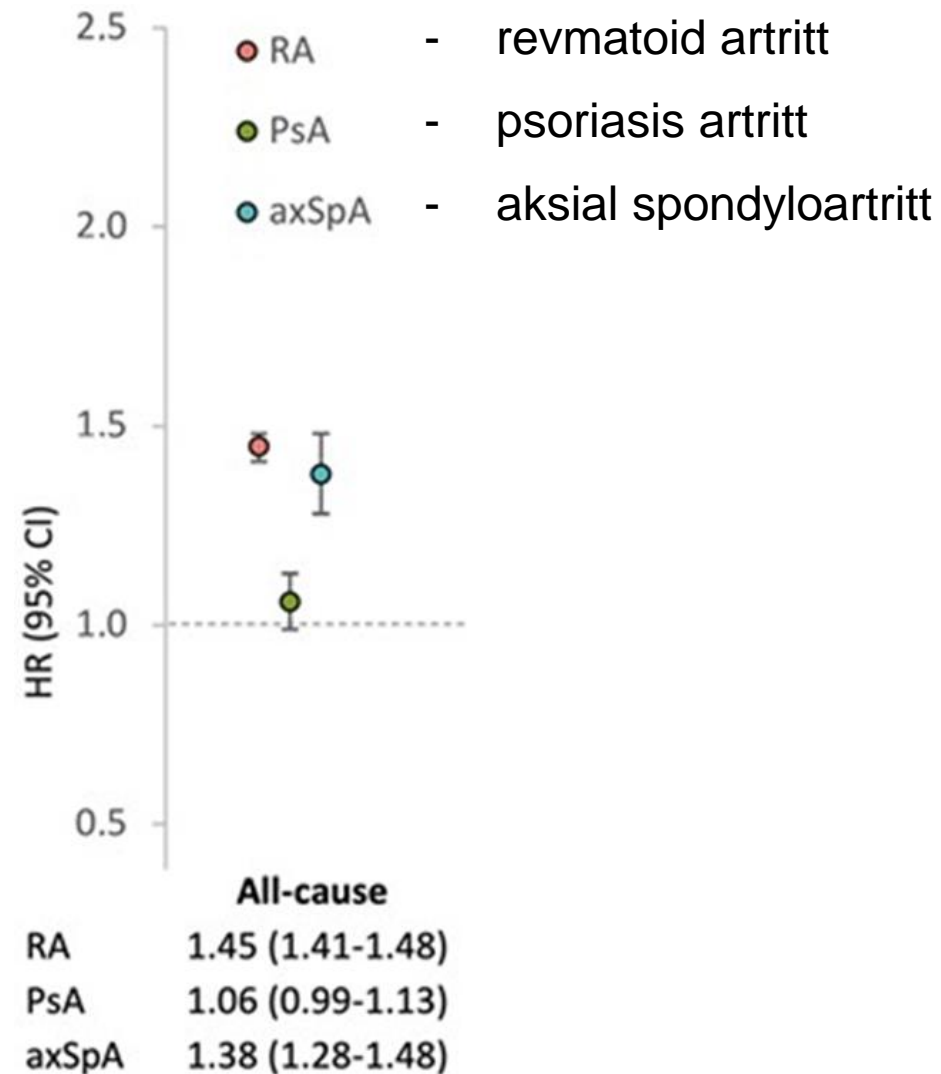
- Økte dødsrater
- Betennelsen får ofte skylda

Houge IS et al. Sci Rep 2020.
Kerola AM et al. Rheumatology 2022.

Mortalitet

- Nasjonalt norsk studie

Kerola AM et al. Rheumatology 2022.

Mortalitet ved RA

- Studie fra Trøndelag
  - Datamateriell fra 1995-2014
    - 420 RA pasienter
    - 63,903 kontroller

Houge IS et al. Sci Rep 2020.

Mortalitet ved RA

Mortality is increased in patients with rheumatoid arthritis or diabetes compared to the general population – the Nord-Trøndelag Health Study

Ingrid Sæther Houge¹, Mari Hoff^{2,3}, R

**SCIENTIFIC
REPORTS**
nature research

Cox regresjon for mortalitet, justert for alder og kjønn

	Hazard ratio (95% konfidensintervall)
Revmatoid artritt	1.28 (1.08-1.51)

Houge IS et al. Sci Rep 2020.

Hvorfor er trening viktig for revmatikere?

Kort tilbakeblikk

til da trening var farlig

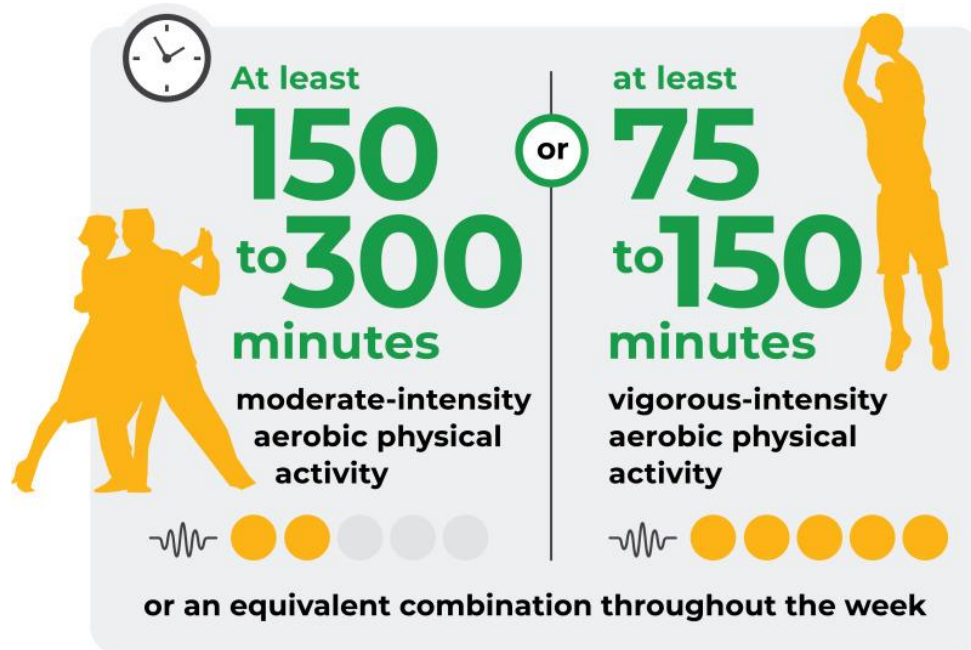
Sjøbadet i Sandefjord 1920

Slambad; Blanding av svovelholdig gytje og friskt sjøvann. Ypperlig mot revmatiske lidelser. 1920.

FOTO: UKJENT

Dagens anbefalinger

WHO Guidelines on Physical Activity and Sedentary Behaviour. 2020.

Dagens anbefalinger for artrittsykdommer

Recommendation

2018 EULAR recommendations for physical activity in people with inflammatory arthritis and osteoarthritis

Anne-Kathrin Rausch Osthoff,^{1,2} Karin Niedermann,¹ Jürgen Braun,^{3,4} Jo Adams,⁵ Nina Brodin,^{6,7} Hanne Dagfinrud,⁸ Tuncay Duruoç,⁹ Bente Appel Esbensen,^{10,11} Klaus-Peter Günther,¹² Emailie Hurkmans,¹³ Carsten Bogh Juhl,^{14,15} Norelee Kennedy,¹⁶ Uta Kiltz,^{3,4} Keegan Knittle,¹⁷ Michael Nurmohamed,¹⁸ Sandra Pais,¹⁹ Guy Severijns,²⁰ Thijs Willem Swinnen,^{21,22} Irene A Pitsillidou,²³ Louise Warburton,²⁴ Zhivko Yankov,²⁵ Theodora P M Vliet Vlieland²

Osthoff AKR et al. Ann Rheum Dis 2018.

Dagens anbefalinger for artrittsykdommer

- Tilsvareer rådene for den generelle befolkningen

Osthoff AKR et al. Ann Rheum Dis 2018.

Hva er status?

- Færre møter aktivitetsanbefalingene enn den generelle befolkningen

Demmelmaier I et al. Arthritis Care Res 2013.
Osman A et al. Rheumatol Int 2023.

Hva er status?

- Svensk studie: 3,152 pasienter med RA

Møtt aktivitets-anbefalingene i minst 6 mnd	
For aerob trening	21 %
For styrketrening	14 %
For aerob + styrketrening	11 %

Demmelmaier I et al. Arthritis Care Res 2013.

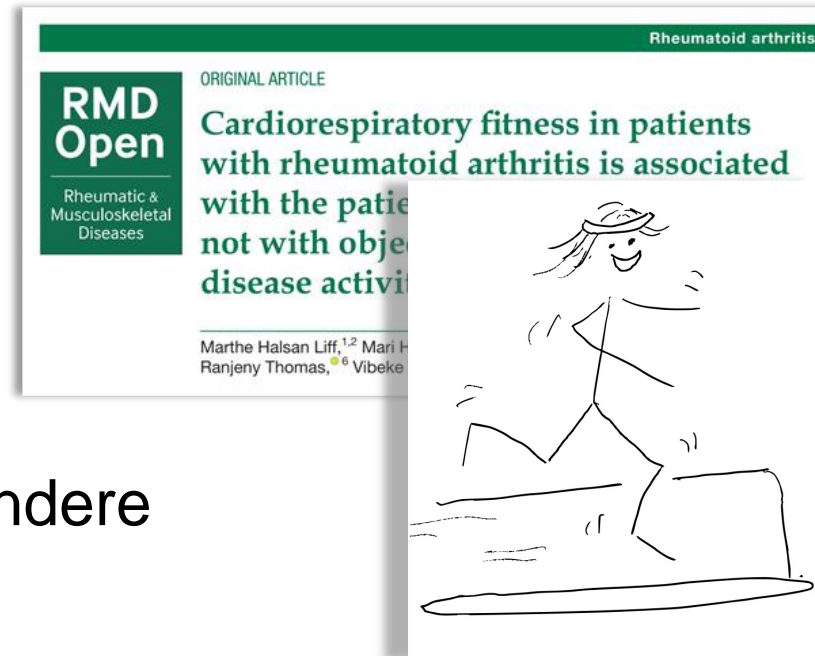
Hva er status?

- Færre møter aktivitetsanbefalingene enn den generelle befolkningen
- Lavere kondisjon enn den generelle befolkningen

Liff MH et al. RMD Open 2019.

Kondisjon hos personer med RA

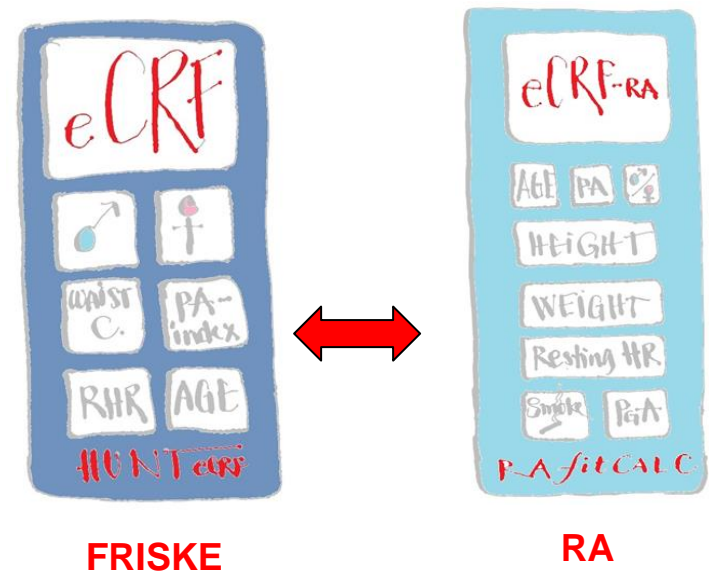
- Studie fra Trøndelag
  - 100 personer med RA
  - maksimalt oksygenopptak på tredemølle
- Lavere kondisjon enn friske trøndere
- Ingen økt leddsmerte etter test

Liff MH et al. RMD Open 2019.

Kondisjon hos personer med RA

- Studie fra Trøndelag
- Utviklet en kondisjonskalkulator for personer med RA

Liff MH et al. Med Sci Sports Exerc 2020.

RAfitCALC

CLINICAL SCIENCES

OPEN

An Estimation Model for Cardiorespiratory Fitness in Adults with Rheumatoid Arthritis

MARTHE HALSAN LIFF^{1,2,3}, MARI HOFF^{4,5,6}, THOMAS FREMO⁷, ULRIK WISLØFF^{7,8}, and VIBEKE VIDEM^{3,9}

¹Clinic of Orthopaedics, Rheumatology and Dermatology, St. Olavs University Hospital, Trondheim, NORWAY; ²Department of Rheumatology, Levanger Hospital, Nord-Trøndelag, Hospital Trust, Levanger, NORWAY; ³Department of Clinical and Molecular Medicine, NTNU - Norwegian University of Science and Technology, Trondheim, NORWAY; ⁴Department of Neuromedicine and Movement Science, NTNU - Norwegian University of Science and Technology, Trondheim, NORWAY; ⁵Department of Public Health and Nursing, NTNU - Norwegian University of Science and Technology, Trondheim, NORWAY; ⁶Department of Medical Imaging, NTNU - Norwegian University of Science and Technology, Trondheim, NORWAY; ⁷Department of Nutrition Science, St. Olavs University Hospital, Trondheim, NORWAY; ⁸Department of Public Health and Nursing, NTNU - Norwegian University of Science and Technology, Trondheim, NORWAY; ⁹Department of Public Health and Nursing, NTNU - Norwegian University of Science and Technology, Trondheim, NORWAY.

Medicine & Science
IN
Sports & Exercise.

- <https://vev.medisin.ntnu.no/rafitcalc/>

Liff MH et al. Med Sci Sports Exerc 2020

Hva er status?

- Færre møter aktivitetsanbefalingene enn den generelle befolkningen
- Lavere kondisjon enn den generelle befolkningen
- Dog bedre kondisjon her enn i eks Storbritannia

Liff MH et al. RMD Open 2019.

Metsios GS et al. Rheumatology 2015.

Pasienter med god kondis/funksjon

- Trener mer

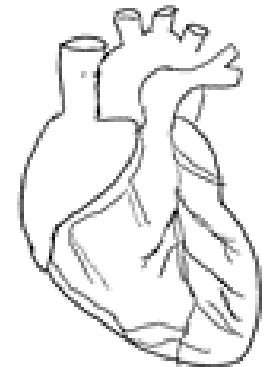

Liff MH et al. RMD Open 2019.

Metsios GS et al. Rheumatology 2015.

Pasienter med god kondis/funksjon

- Trener mer
- Har en bedre kardiovaskulær risikoprofil
  - Lavere BMI
  - Lavere fettprosent
  - Bedre lipidprofil
  - Lavere systolisk blodtrykk

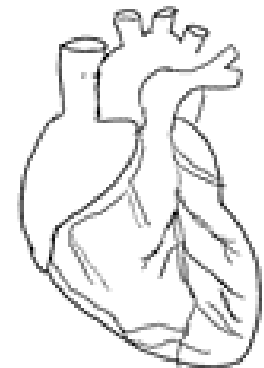

Liff MH et al. RMD Open 2019.

Metsios GS et al. Rheumatology 2015.

Pasienter med god kondis/funksjon

- Trener mer
- Har en bedre kardiovaskulær risikoprofil
- Har lavere risiko for hjerte-karsykdom

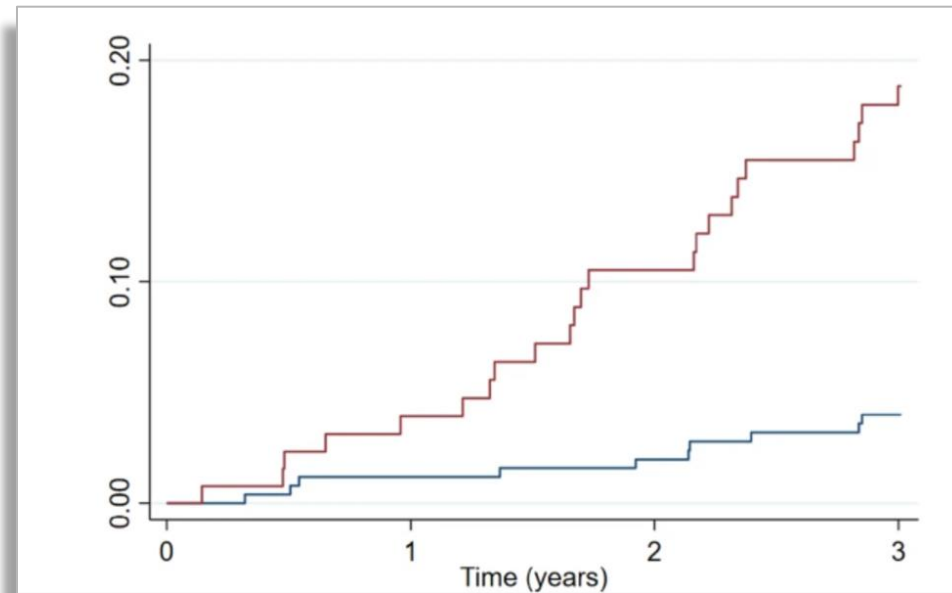

Ferreira MB et al. Sci Rep 2022.

Pasienter med god kondis/funksjon

- Portugisisk studie
  - 387 pasienter med RA utførte en 6-minutters gangtest
  - Endepunkt: innleggelse for hjerte-kar sykdom eller dødsfall grunnet hjerte-kar sykdom

Ferreira MB et al. Sci Rep 2022.

Pasienter med god kondis/funksjon

- Trener mer
- Har en bedre kardiovaskulær risikoprofil
- Har lavere risiko for hjerte/-karsykdom
- Lever lenger

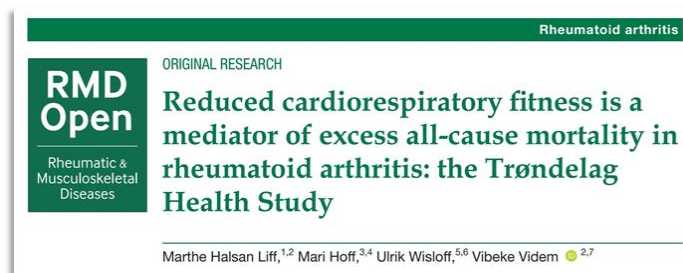
Liff MH. RMD Open 2021.

Fatima S et al. Arthritis Rheumatol 2021.

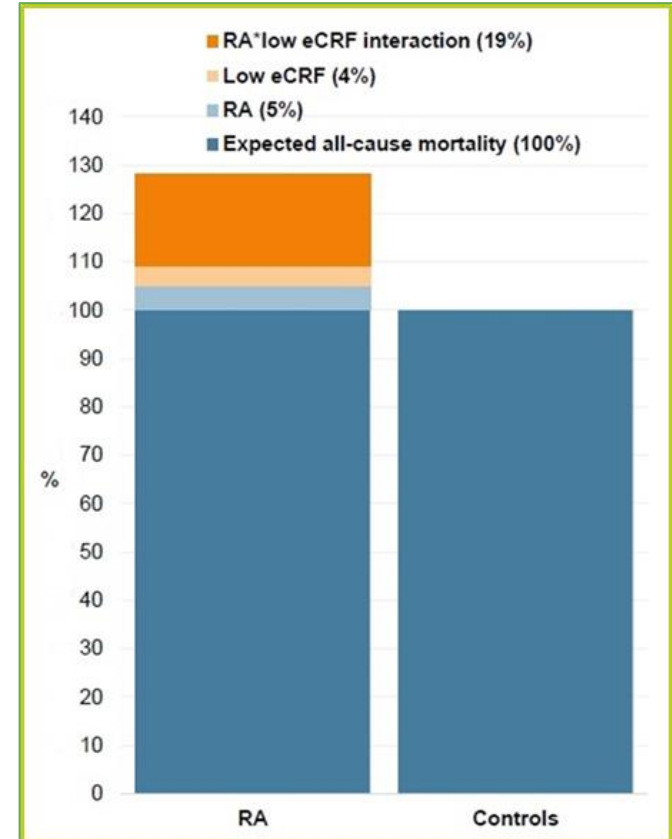
Pincus T et al. J Rheumatol 1992.

RA-pasienter

- Dårlig kondisjon (low eCRF) forklarer mye av overdødeligheten

Liff MH. RMD Open 2021.

Kondisjon vs betennelse

- På tross av stadig bedre behandlet RA med svært lav betennelse, har RA pasienter økt mortalitet, og dette kan i stor grad forklares med lav kondisjon

ORIGINAL RESEARCH

Relative importance of inflammation and cardiorespiratory fitness for all-cause mortality risk in persons with rheumatoid arthritis: the population-based Trøndelag Health Study

Vibeke Videm ^{1,2} Marthe Halsan Liff ^{3,4} Mari Hoff ^{4,5}

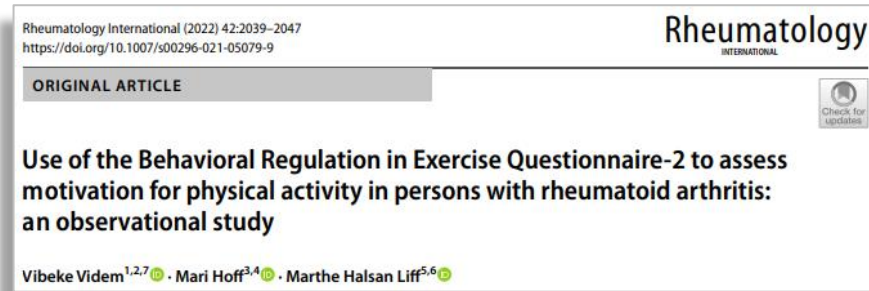
Videm V. et al. RMD Open 2023

Pasienter med god kondis/funksjon

- Trener mer
- Har en bedre kardiovaskulær risikoprofil
- Har lavere risiko for hjerte/-karsykdom
- Lever lenger
- Har sterkere egenmotivasjon og bedre mestringstro

Videm V et al. Rheumatol Int 2022.
Houge IS et al. Clin Rheumatol 2022.

Pasienter med god kondis/funksjon

- 93 personer med RA
- Motivasjon assosiert med kondisjon

Videm V et al. Rheumatol Int 2022.

Pasienter med god kondis/funksjon

- 79 personer med revmatoid artritt
- Mestringstro assosiert med 6-minutters gangtest

Houge IS et al. Clin Rheumatol 2022.

Pasienter med god kondis/funksjon

- Trener mer
- Har en bedre kardiovaskulær risikoprofil
- Har lavere risiko for hjerte-kar sykdom
- Lever lenger
- Har sterkere egenmotivasjon og bedre mestringstro
- Oppgir mindre negative følelser og mindre fysiske plager

Houge IS et al. Clin Rheumatol 2023.

Pasienter med god kondis/funksjon

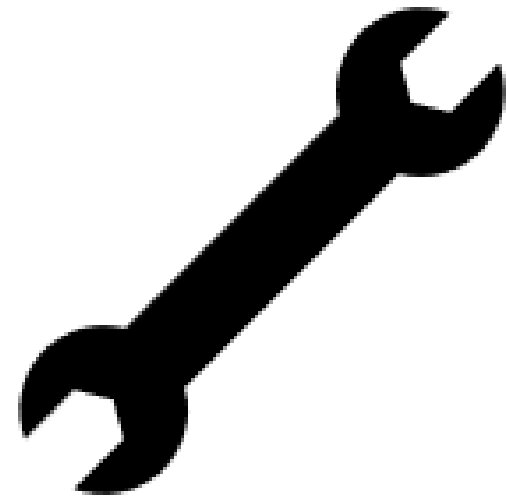
- 227 RA pasienter og 300 kontroller
- Estimert kondisjon relatert til både negative følelser og fysiske plager

Houge IS et al. Clin Rheumatol 2023.

Teknikker

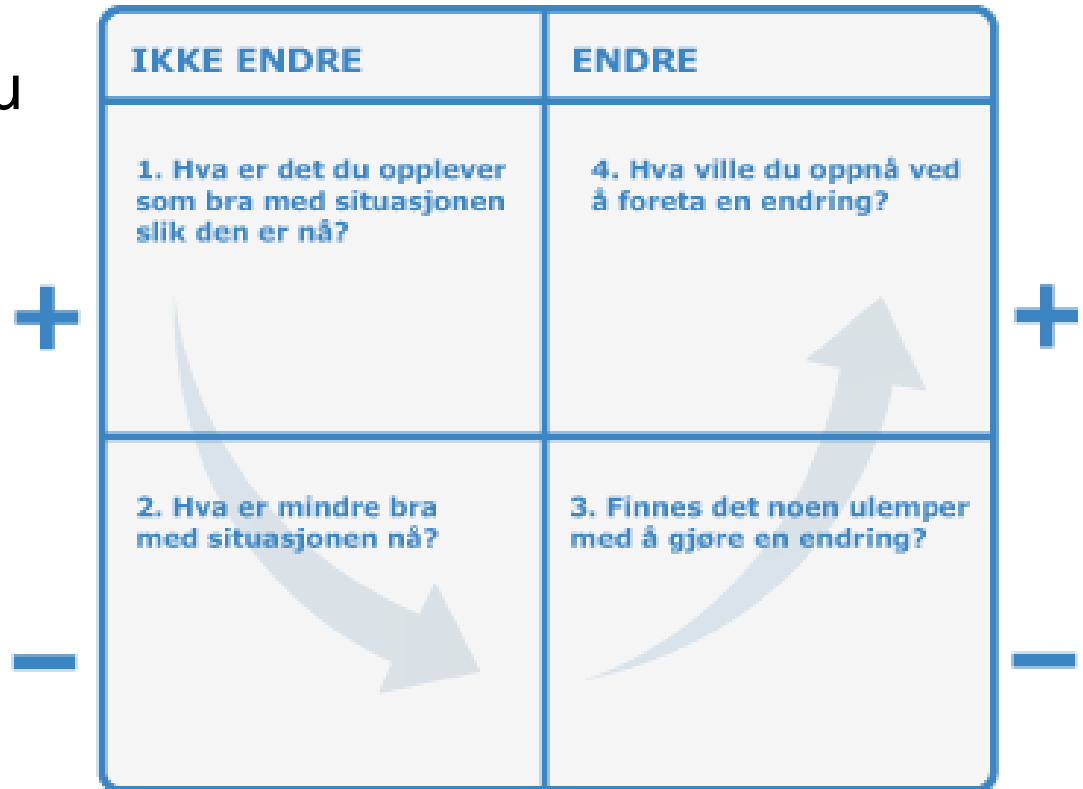
- Motiverende intervju
  - Utforsking
  - Refleksjoner
  - Oppsummeringer
  - Åpne spørsmål
  - Skalering

<https://www.helsedirektoratet.no/tema/motiverende-intervju-mi>

Teknikker

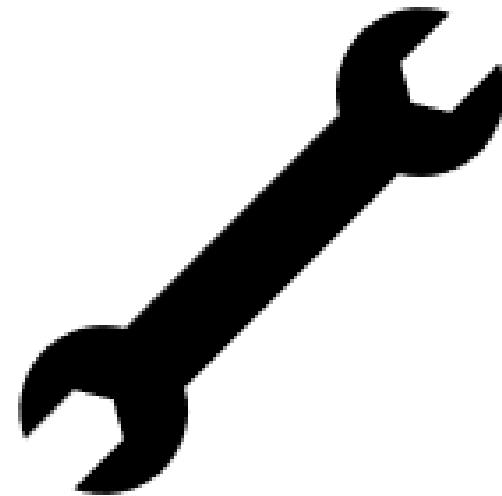
- Motiverende intervju

<https://rop.no/snakkomrus/motiverendeintervju/fremkalle/>

Teknikker

- Motiverende intervju
- Learning by doing
- Trene med likemenn
- Oppleve mestring
- Målsetting
- Problemløsning

McGrane N et al. Physiotherapy 2015.
Picha KJ et al. Musculoskeletal Care 2018.

Faktorer som påvirker aktivitetsvaner

Barrierer

- Tidsklemma
- Lav motivasjon
- Lang reisevei

- Smerte
- Fatigue
- Stivhet

Fasilitatorer

- Støtte
- Kunnskap
- Kort vei til treningsarena

- Lindring av symptomene

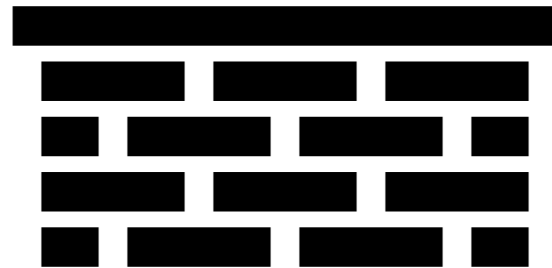
Ingram T et al. Rheumatol Int 2022.

Metsios G et al. Clin Rheumatol 2023.

Veldhuijzen van Zanten JJCS et al. Sports Med 2015.

Barrierer og fasilitatorer

- Skjema for å kartlegge dette blant revmatikere:
FasBarPAQ
- 14 spørsmål

Videm V et al. Rheumatol Int 2023.

Barrierer og fasilitatorer

- Skjema for å kartlegge dette blant revmatikere:
FasBarPAQ

	Helt uenig		Delvis enig		Helt enig
1) Støtte fra familie og venner betyr mye for at jeg skal være fysisk aktiv	☐	☐	☐	☐	☐
2 Fysisk aktivitet gir meg velvære og energi	☐	☐	☐	☐	☐
3) Jeg har for dårlig tid til fysisk aktivitet	☐	☐	☐	☐	☐
4) Jeg får mindre smerter hvis jeg er fysisk aktiv	☐	☐	☐	☐	☐
5) Jeg er urolig for at fysisk aktivitet skal forverre sykdomslagene mine	☐	☐	☐	☐	☐

Videm V et al. Rheumatol Int 2023.

Barrierer og fasilitatorer

- Mer barrierer og færre fasilitatorer blant RA pasienter enn blant friske kontroller
- Totalscore og barrierescore assosiert med oppfylging av aktivitetsanbefalingene

Videm V et al. Rheumatol Int 2023.

Fordeler med trening for revmatikere

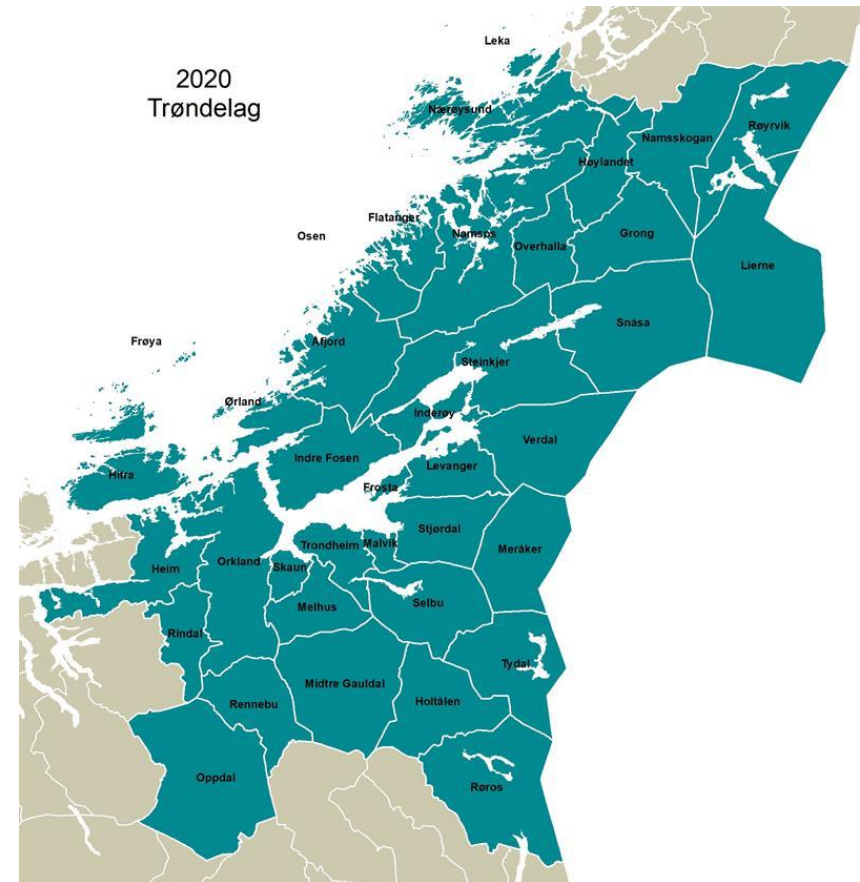
“Ikke bare redusert mortalitet”

- Bedre søvn
- Bedre humør
- Bedre funksjon
- Bedre mental helse
- Bedre fysisk helse
- Mindre smerte
- Mindre fatigue
- Lavere sykdomsaktivitet

Metsios G et al. Best Pract Res Clin Rheumatol 2018.
Ye H et al. BMC Sports Sci Med Rehabil 2022.
Durcan L et al. J Rheumatol 2014.

Tilbud i Trøndelag

- Meråker kurbad AS
- TreningsKlinikken
- Friskgården
- Betania Malvik
- Namdal rehabilitering
- Frisklivssentralene
- Revmatikerfobundet
- Fysio- og ergoterapeuter lokalt og ved de revmatologiske avdelingene

Meråker kurbad AS [Forside | meraker-kurbad.no](https://www.meraker-kurbad.no)

- Gruppeopphold og individuelle opphold for revmatikere.
- Gruppebasert trening og individualisert trening.
- Eget tilbud til unge revmatikere: **RevmaUNG**

- Undervisningsprogram om fysisk aktivitet, fatigue, kosthold og hverdagsmestring, familieplanlegging, arbeidsliv mm.

- Varmebasseng holder 34 grader

- Fysioterapeuter, ergoterapeuter, sykepleiere, leger

- Forsknings samarbeid med NTNU og NKRR (Nå Nasjonal behandlingstjeneste for revmatologisk rehabilitering NBRR) og er del av Remedy (forskningsnettverk)

TreningsKlinikken.no

[Forside - Treningsklinikken](#)

Gruppetilbud for revmatikere: 3 eller 2 dager i uka i 10-12 uker

Tom Tørhaug, Fysmed Rehab spesialist ved TreningsKlinikken og St. Olavs hospital:

“Ikke glem de **4 ING-er** ved rehabilitering av revmatikere”

-**TrenING**, som doseres som medisin, riktig medisin og dose til riktig tidspunkt!

-**UndervisNING**

-**BespisNING**

-**SosialiserING**, med gruppeeffekter som er adskillig viktigere enn hva vi trodde da vi startet

“**Husk fartskontroll.** Siden revmatiske sykdommer har en svingende natur, med ulikt symptompres, forsøker revmatikere å hente seg inn i gode perioder og er sårbare for å gå se på en smell. De må derfor lære seg “fartskontroll” som foregår i samråd med kompetent personell og som så overføres til hjemmebanen”.

FØR

- Lite belastning på ledd
- Lite kunnskap om kondisjonstrening ved artrittsykdom
- Rehabilitering etter revmakirurgi
- Fokus på å mestre dagligdagse aktiviteter som påkledning, toalettbesøk, matlaging...
- Mer passiv pasient

NÅ

- Vet at trening ikke skader ledd
- Vet at kondisjonstrening er trygt ved artrittsykdom
- Sjelden behov for revmakirurgi
- Fokus på å mestre arbeidsliv, redusere/mestre fatigue, smerte og forbedre kardiovaskulær helse
- Mer aktiv pasient

Oppsummering

- Revmatikere som gruppe
  - Kroniske tilstander med svingende forløp og krevende symptomer
- Trening viktig for revmatikere
  - Forebygger sykdommer de har økt risiko for
  - Lindrer symptomer og øker funksjon
  - Bedrer overlevelse
- Individuell tilpasning sentralt

Forskningsgruppen for inflammasjon og hjerte-/karsykdom, NTNU, IKOM

Vibeke Videm

Mari Hoff

Abdirizak Osman

Ingrid Sæther Houge

Marthe Halsan Liff

Spørsmål eller innspill?

Innblick i én revmatikers tanker

Kilder

- Houge IS et al. Sci Rep 2020;10:3593.
- Kerola AM et al. Rheumatology 2022;61:4656-66.
- WHO Guidelines. Geneva 2020.
- Rausch Osthoff AK et al. Ann Rheum Dis 2018;77:1251-60.
- Demmelmaier I et al. Arthritis Care Res 2013;65:1166-76.
- Osman AA et al. Rheumatol Int 2023;43:1685-93
- Liff MH et al. RMD Open 2019;5:e000912.
- Liff MH et al. Med Sci Sports Exerc 2020;52:1248-1255.
- Metsios GS et al. Rheumatology 2015;54:2215-20.
- Ferreira MB et al. Sci Rep 2022;12:18672.
- Liff MH. RMD Open 2021;7:e001545.
- Fatima S et al. Arthritis Rheumatol 2021;73:197-02
- Pincus T et al. J Rheumatol 1992;19:1051-57.
- Videm V et al. RMD Open 2023;9:e003194.
- Videm V et al. Rheumatol Int 2022;42:2039-47.
- Houge IS et al. Clin Rheumatol 2022;41:3687-96.
- Houge IS et al. Clin Rheumatol 2023;42:1801-10.
- Helsedirektoratet.no. Motiverende intervju.
- ROP.no. Motiverende intervju.
- McGrane N et al. Physiotherapy 2015;101:1-12.
- Picha KJ et al. Musculoskeletal Care 2018;16:233-37.
- Ingram T et al. Rheumatol Int 2022;42:1693-13.
- Metsios GS. Clin Rheumatol 2023;42:1897-02.
- Velhuijzen van Zantan JJ et al. Sports Med 2015;45:1401-12.
- Videm V et al. Rheumatol Int 2023;43:303-314.
- Metsios G et al. Best Pract Res Clin Rheumatol 2018;32:669-82.
- Ye H et al. BMC Sports Sci Med Rehabil 2022;14:17.
- Durcan L et al. J Rheumatol 2014;41:1966-73.
- Avina-Zubieta JA, et al. Ann Rheum Dis. 2012;71(9):1524-9
- Demoruelle MK et al. Immunol. rev. 2020;294(1):124-32
- Craig E et al. Rheumatic Dis Clinics. 2018;44(1):89-111
- Sparks JA et al. Ann Intern Med. 2019 ;170(1):l1c1-l1c16

Takk for oppmerksomheten!